

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens € 16,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Norman van Swelm, Harm Niesen.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43 E-mail: studiorb@planet.nl

Vormgeving

Rob Busser (studio RB), Zutphen

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsensberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van €8,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

INHOUD

OKTOBER 2002 JAARGANG 27 NUMMER 3

- 4 **Harm Niesen: Zorgen over de toekomst** *Naar een verantwoord faunabeheer?* Over de gevaren die de veranderde samenstelling van de Tweede Kamer en de (niet-veranderende) mentaliteit van jagers en veel boeren voor onze fauna met zich meebrengen.
- 6 **Pauline de Jong: Het Faunafonds en de Wet** Nog maar nauwelijks goed in functie heeft het Faunafonds al duidelijk gemaakt dat het haar taak, het beschermen van in het wild levende dieren, totaal niet heeft begrepen.
- 18 **De buit van Vos(s)** *Vaste rubriek.*
- 19 **Harm Niesen: Flora- en faunawet onder vuur** Kanttekeningen bij het eerste overleg over de Flora- en faunawet in de Tweede Kamer na de verkiezingen van mei 2002.
- 20 **Gerard Ellenbroek: Cashen** *Column.*
- 22 **Harm Niesen: Weidevogelonderzoek Alterra en SOVON** De auteur reageert op een ingezonden brief naar aanleiding van het artikel over weidevogelonderzoek in het vorige nummer van Argus.
- 24 **Geurt Besselink: IJS** *Vaste rubriek.*
- Omslag** Nog voordat maatregelen voortvloeiend uit de Flora- en faunawet en de daarbijbehorende Algemene Maatregelen van de Bestuur goed en wel zijn ingevoerd, gaan er in de Tweede Kamer al weer stemmen op om door deze wet beschermde dieren als de vos weer (landelijk) bejaagbaar te maken (foto: Geurt Besselink).
(Zie verder pagina 19 en 20).
- Binnenkant omslag** Roofvogel van kunststof dat wordt toegepast als alternatieve verjaging voor vogeloverlast (foto: VOB).
(zie verder pagina 6 t/m 17).

Zorgen over de toekomst

Dat onze werkwijze in de loop der jaren is veranderd, zal de trouwe donateurs al langer duidelijk zijn. De jaren van soms tamelijk wilde acties, die elkaar vaak snel opvolgden, liggen achter ons. Het zal ongetwijfeld ook een gevolg zijn van de toenemende ouderdom en de daarmee gepaard gaande bezadigdheid van de toenmalige actievoerders. Maar er is ook sprake van een welbewuste keuze. Grote delen van de bevolking zijn er inmiddels wel van overtuigd dat het schieten van dieren een hobby is, die in een beschaafd land niet hoort te bestaan. Daarvoor hoeven we de straat niet meer op. Zelfs nogal wat ambtenaren en beheerders van natuurgebieden willen de natuur met rust laten. Klaar dus? VUT voor de Faunabescherming? Zeker niet! Hele categorieën uit de bevolking proberen alles zoveel mogelijk bij het oude te laten. De toch al niet talrijke verbeteringen uit de nieuwe Flora- en faunawet worden in bepaalde kringen het liefst geheel genegeerd of openlijk tegengewerkt. Dat dat geldt voor jagers en boeren is misschien alleen maar begrijpelijk of zelfs menselijk te noemen. Die zijn onverbeterlijk en volstrekt ongevoelig voor welk argument dan ook. Het is verspilde moeite onze energie daarop te richten. Het enige dat wij kunnen doen is 'de mensen in het land' duidelijk maken hoe er in die kringen over de natuur wordt gedacht en hoe ze er mee omgaan. Iedere keer weer blijken nietsvermoedende burgers tot in het diepste van hun ziel geschokt als ze van nabij meemaken hoe boeren, jagers en vissers met in het wild levende organismen om denken

te kunnen gaan. Dat is op zich een hoopvol signaal, maar het betekent ook dat wij er nog steeds niet in geslaagd zijn de ernst van de zaak aan iedereen duidelijk te maken. Die ernst zit vooral in de grenzeloze arrogantie waarmee het gebeurt en in het feit dat het doden welbewust en alleen voor eigen plezier plaatsvindt. Opmerkingen als: *'Maar bijna iedereen eet toch vlees'* en *'Er komen net zoveel dieren om in het verkeer'* slaan daarom nergens op. Het gaat niet - uitsluitend - om het feit dat er dieren sterven, de natuur is inderdaad keihard en één strenge winter eist ontelbare slachtoffers. Het gaat om de redenen waarom dieren om zeep worden geholpen. Dat dieren als voedsel voor andere dieren dienen is het economisch basisprincipe in de natuur en kennelijk maken de meeste mensen daarop geen uitzondering. Niemand rijdt met opzet dieren dood op de snelweg. De erkenning van de intrinsieke waarde en het algemene beschermingsprincipe van dieren in de Flora- en faunawet maakt dat strafbaar. Hoe dat te rijmen zou moeten zijn met de grenzeloze arrogantie van de eerder genoemde categorieën is een raadsel. Zij beschouwen dieren eigenlijk als dingen. Ze achten zichzelf nu eenmaal ver verheven boven alle andere schepselen en mogen er daarom alles mee doen wat hen goeddunkt. De nieuwe wet had het in zich om ons tegen die mentaliteit te beschermen. In ieder geval was op een bepaald moment een meerderheid in de Tweede Kamer, die mening toegedaan. Maar de tijden zijn drastisch veranderd. Geen idee, welk kamerlid op dit moment over enige kennis op dit gebied beschikt of zich er

zelfs maar voor zou willen interesseren. Nier zo erg, zou iemand misschien denken, de nieuwe wet is er nu toch en zal naar letter en geest worden uitgevoerd. Andere overheden dan de Tweede Kamer en de rechterlijke macht zullen daar borg voor staan. Helaas, het lijkt wel of al die instanties met elkaar samenspannen om toch maar vooral alles bij het oude te laten. Wat de Jachtwet toeliet, proberen we ook nu weer voor elkaar te krijgen. Provinciale overheden, het Faunafonds (zie pagina 6) en de rechterlijke macht, allemaal spannen ze zich in om het boeren en jagers naar de zin te maken. Die hebben tenslotte, in tegenstelling tot de wilde dieren, een - hele - grote mond en eisen onmiddellijk geld als ze hun zin niet krijgen. Gevoelige instanties, van terreinbeherende organisaties tot provinciale overheden, maken dan al snel een knieval. De aantallen vergunningen, waartegen wij bezwaar moeten maken omdat ze feitelijk in strijd zijn met de wet, maken dat steeds weer duidelijk. Je zou dan mogen verwachten, beter zelfs eisen, dat er steun komt van de rechterlijke macht. Die moet tenslotte controleren of wetten naar letter en geest worden uitgevoerd. Onze grootste teleurstelling van de laatste tijd is ongetwijfeld dat daar absoluut geen sprake van is. Onlangs kwam de geleerde heer Tak al tot de slotsom dat zelfs de Raad van State veel vaker dan objectief verklaarbaar is, de overheid en niet de klagende burger in het gelijk stelt. De Flora- en faunawet is in sommige opzichten heel duidelijk. Alleen *bij uitzondering* mag er naar het geweer gegrepen worden in geval van schade. En

dan nog alleen als die schade *belangrijk*, is, aangetoond is of aannemelijk is gemaakt en als *andere middelen* blijken te falen. Veel, naar straks blijkt misschien wel alle, provincies, zijn bezig met plannen waarin bijvoorbeeld kauw en zwarte kraai het hele jaar door vrijelijk beschoten mogen worden. Dat daarbij aan geen van de vier genoemde voorwaarden is voldaan mag de pret kennelijk niet drukken. Je zou dan ook mogen verwachten dat een rechter in Leeuwarden dan van de provincie Friesland eist dat zij met bewijzen en rapporten komt maar in plaats daarvan wordt ons verweten dat wij niet hebben aangetoond dat de vogels geen schade aanrichten.... Het is toch algemeen bekend hoe schadelijk ze zijn en dat alleen schieten helpt...! Terwijl de provincies toegeven dat daarover geen onderzoek beschikbaar is. Eigenlijk is het ronduit gènant dat een rechter zo openlijk partij trekt en zijn werk niet naar behoren uitvoert. Alle reden om ons grote zorgen te maken over de toekomst. De kamerleden die zich inspanden om nog iets van de Flora- en faunawet te redden, zijn allemaal verdwenen. Nieuwe hebben zich niet aangediend en provincies, rechterlijke macht en Faunafonds doen hun uiterste best het vooral boeren en jagers naar de zin te maken. En dan is er een heel klein stichtinkje dat het tij probeert te keren. Daar hoeven ze toch niet wakker van te liggen?

Harm Niesen

Iedere keer weer blijken niets-vermoedende burgers tot in het diepst van hun ziel geschokt als ze van nabij meemaken hoe boeren en jagers met in het wild levende organismen om denken te kunnen gaan. Zij beschouwen dieren eigenlijk als dingen en achten zichzelf verheven boven alle andere schepselen en mogen er daarom alles mee doen wat hen goeddunkt.

Eén van de
uitvloeiselen van de Flora- en
faunawet vormde de oprichting van het
Faunafonds, het orgaan dat het vroegere
Jachtfonds zou moeten gaan vervangen. De belangrijkste

Het Faunafonds en de Wet

PAULINE DE JONG

taken van het Faunafonds worden in de wet omschreven als het laten uitvoeren van onderzoek naar en het promoten van maatregelen om schade door dieren te voorkomen en het geven van voorlichting over schadepreventie. Bovendien heeft het fonds, als onafhankelijk orgaan, een adviesfunctie voor de provincies in het kader van de ontheffing-verlening. Allemaal mooie woorden maar wat komt er in de praktijk van terecht? Met dit artikel willen we laten zien dat de resultaten van de eerste twee jaar Faunafonds zwaar tegenvallen. In plaats van zich in te zetten voor de in de wet bedoelde bescherming van in het wild levende dieren houdt het fonds zich vrijwel uitsluitend bezig met het (positief) adviseren op ontheffingsaanvragen....

Ontheffingen

De Flora- en faunawet is bedoeld als beschermingswet. Dat betekent dat alle gewervelde dieren die onder deze wet vallen in principe beschermd zijn. Hierop zijn enkele uitzonderingen beschreven. Zo zijn bruine rat, zwarte rat en huismuis als onbeschermd aangemerkt. Daarnaast is een aantal diersoorten als 'wild' aangewezen hetgeen betekent dat op deze dieren gedurende een bepaalde periode in het jaar de jacht is geopend. Het betreft konijn, haas, wilde eend, fazant en houtduif. Voor alle overige diersoorten geldt dat zij alleen mogen worden gedood wanneer daarvoor speciaal toestemming is verleend, bijvoorbeeld in de vorm van een ontheffing. Deze ontheffingen (vroeger jachtvergunningen) worden sinds de invoering van de Flora- en faunawet verleend door Gedeputeerde Staten van de desbetreffende provincie. Om een dergelijke ontheffing te kunnen verlenen moet wel aan enkele in de wet genoemde voorwaarden worden voldaan. Zo moet er sprake zijn van 'belangrijke schade', er moet 'geen andere bevredigende oplossing' bestaan en er mag 'geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding'. Bovendien moeten de provincies, voordat zij een ontheffing verlenen, het Faunafonds 'horen' ofwel voordat een ontheffing wordt verleend moet het Faunafonds om advies worden gevraagd.

Belangrijke schade

Met name de kwestie van de 'belangrijke schade' is in het verleden, dankzij onze bezwaarschriften tegen verleende vergunningen in het kader van de Jachtwet, redelijk uitgewerkt. Op grond van jurisprudentie werd het ministerie gedwongen voor de term 'belangrijke schade' een meer concrete definitie te ontwikkelen. Uiteindelijk heeft het ministerie besloten een 'ondergrens' te gaan hanteren van fl. 250,- per hectare. Dat betekende dat aanvragers van een vergunning door middel van cijfers uit het verleden moesten aantonen dat er sprake was geweest van schade aan het betreffende gewas waarbij het ging om een bedrag van meer dan fl. 250,- per hectare. Het feit dat hierbij sprake was van een ondergrens hield in dat schades onder dit grensbedrag in ieder geval niet als belangrijke schade werden beoordeeld en dat in het geval van schadebedragen boven deze grens-

Door de provincie dient voorafgaand aan het verlenen van een ontheffing te worden getoetst of door de aanvrager alternatieve verjaging wordt toegepast (foto: VOB).

waarde het schadebedrag tevens moest worden afgezet tegen andere gegevens zoals bijvoorbeeld de opbrengst van het gewas. Wanneer de schade namelijk wordt aangericht aan een gewas met een relatief lage opbrengst, kan een bedrag van fl. 250,- per hectare eventueel in redelijkheid als 'belangrijk' worden aangemerkt. Wanneer het echter gaat om gewassen met een hoge opbrengst, zoals bijvoorbeeld fruit of bepaalde vollegrondsgroenten of bomen, dan valt een bedrag van fl. 250,- per hectare in het niet bij de opbrengst van dit gewas.

In de toelichting op de Flora- en faunawet is door de wetgever geen getal genoemd, maar is wel aangegeven dat bij de beoordeling van de kans op schade gebruik moet worden gemaakt van taxaties van schade die in het verleden zijn opgesteld en van onderzoeksgegevens over schade. Bovendien wordt in de toelichting gesteld dat beschikbare cijfers omtrent de omvang van de geleden schade moeten worden gerelateerd aan andere gegevens. De schadecijfers moeten bijvoorbeeld worden afgezet tegen de opbrengst van het betreffende gewas. Expliciet is daarbij vermeld dat deze afweging niet verschilt van de wijze waarop de beoordeling in het kader van de vergunningverlening op grond van de Jachtwet plaatsvond. Kortom, de definitie ontwikkeld onder de Jachtwet kan onveranderd ook onder deze wet worden toegepast. In de praktijk blijken

zowel de provincies als het Faunafonds de wet op dit punt onjuist te interpreteren en een eigen criterium toe te voegen: de schadeverwachting op grond van ervaring!

Taak van het Faunafonds

Het Faunafonds heeft als wettelijke taak om middelen en maatregelen te promoten waarmee schade aangericht door dieren kan worden voorkomen of beperkt. Bovendien is in de wet aangegeven dat het Faunafonds wetenschappelijk onderzoek laat uitvoeren naar de effectiviteit van schadebestrijdingsmiddelen. Het geven van voorlichting op het gebied van schadepreventie is eveneens een belangrijke taak. Daarnaast is het Faunafonds belast met het verlenen van vergoedingen in het geval van schade die door dieren is aangericht. Tenslotte heeft het Faunafonds, zoals gezegd, een adviesfunctie voor de provincies in het kader van de ontheffingverlening.

In de toelichting op de wet wordt over deze verplichte adviesfunctie het volgende opgemerkt. Omdat beoordeling van de noodzaak tot ingrijpen altijd een subjectieve zaak is en de belangen van jagers en boeren aan de ene kant en natuurbeschermers aan de andere kant nogal eens niet overeenkomen, heeft de wetgever bedacht dat het Faunafonds hierin wel eens een ondersteunende rol zou kunnen spelen. Het Faunafonds wordt namelijk geacht onafhankelijk te zijn en wordt tevens geacht deskundig te zijn op het gebied van schadebestrijding en soortenbeheer. Daarom is bepaald dat provincies verplicht zijn om het Faunafonds te horen, maar het advies is niet bindend. Dit alles lijkt een bepaalde zorgvuldigheid te garanderen waar in de praktijk echter niets van terecht komt.

Samenstelling van het Faunafonds

Het Faunafonds bestaat uit negen leden, te weten een voorzitter (afkomstig uit de politiek) twee leden uit kringen van de jacht, twee leden uit kringen van de landbouw en twee leden afkomstig uit de natuurbescherming. Daarnaast is één lid afkomstig uit kringen van de wetenschap met deskundigheid op het gebied van de ecologie en één lid is afkomstig uit kringen van de dierenbescherming met

deskundigheid op het gebied van dierenwelzijn.

Zo op het oog lijkt het of de belangen van natuurbescherming en dierenwelzijn goed zijn vertegenwoordigd en dat de adviezen van het Faunafonds de provincies zullen kunnen sturen in de richting van een redelijk en afgewogen beleid. Dat blijkt echter een illusie te zijn. Het bestuur van het Faunafonds vergadert gemiddeld eens in de twee maanden en tijdens deze vergaderingen worden de grote lijnen bepaald en wordt het algemene beleid besproken. Begin 2000 is in het Bestuursreglement van het Faunafonds vastgesteld dat de besluitvorming in beginsel plaatsvindt bij unanimiteit. En wanneer niet tot unanimiteit kan worden gekomen, wordt een besluit genomen indien ten minste vijf bestuursleden voor een voorstel hebben gestemd. Gezien de samenstelling van het Faunafonds met vier vertegenwoordigers uit landbouw en jacht en vier uit natuur- en dierenbescherming zal de voorzitter in veel gevallen de doorslaggevende stem inbrengen. Gelet op de adviezen die door het Faunafonds zijn ingebracht bij het opstellen van de Flora- en faunawet blijkt de stemming in de meeste gevallen in het voordeel van jacht en landbouw uit te vallen.

Advisering Faunafonds

Het bestuur als zodanig beslist echter niet over de concrete adviezen die aan de provincies worden gegeven met betrekking tot de ontheffingverlening.

Het bestuur van het Faunafonds zag al snel in dat er in korte tijd vele honderden adviezen zouden moeten worden opgesteld in dat kader. Om niet dagelijks met het hele bestuur bij elkaar te hoeven komen en om langdurige discussies te voorkomen heeft het bestuur in april 2002 helaas de Mandaat-regeling Faunafonds vastgesteld waarin is besloten om aan de secretaris van het Faunafonds, een jurist die in verleden werkzaam was voor het ministerie van Landbouw, mandaat en volmacht te verlenen om namens het bestuur de adviezen aan de provincies op te stellen. Dat betekent dat de bestuursleden, met hun specifieke deskundigheid, de aanvragen niet te zien krijgen en ook geen inhoudelijke discussie zullen voeren om tot een goed afgewogen advies te komen. Het is de secretaris van de Faunafonds die in feite in zijn eentje bepaalt hoe en wat het Faunafonds adviseert inzake ontheffingsaanvragen!

Gezien de inhoud van de adviezen blijkt de secretaris zich hierbij te baseren op een soort tabel waarin is aangegeven welke dieren wel eens schade aanrichten aan welke landbouwgewassen. Wanneer ontheffing wordt aangevraagd om een bepaalde diersoort te doden vanwege schade aan een bepaald gewas raadpleegt de secretaris vervolgens deze tabel. Zodra hieruit blijkt dat de genoemde diersoort inderdaad schade aan het genoemde gewas kan aanrichten zal hij positief adviseren ofwel adviseren de ontheffing om te doden te verlenen. Op deze manier is de rol van het Faunafonds dan ook niet meer dan kijken of de genoemde schade sowieso door de betreffende diersoort kan worden aangericht. Alleen wanneer de combinatie tussen gewas en diersoort onmogelijk is zal het Faunafonds negatief adviseren. Het advies blijkt daarbij uitsluitend te worden gebaseerd op de vermeende schade en wanneer schade wordt verwacht, wordt vrijwel altijd geadviseerd toestemming te verlenen om de dieren te doden. Hierin wordt zelden gewezen op effectieve alternatieve methoden om de schade te beperken terwijl promotie van preventieve maatregelen en middelen wel een wettelijke taak van het fonds is.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het 'advies' van het Faunafonds in de praktijk over het algemeen niets meer blijkt te zijn dan een handgeschreven

akkoord-verklaring of een korte getypte instemming. Er ligt geen enkele onderbouwing aan ten grondslag hetgeen betekent dat de adviezen van het Faunafonds op geen enkele manier bijdragen aan de noodzakelijke zorgvuldigheid waarmee ontheffingen voor het maken van inbreuk op de bescherming van dieren dienen te worden omgeven. De door de wetgever bedachte ondersteunende rol van het breed samengestelde Faunafonds blijkt dus in feite neer te komen op een niet onderbouwd advies van één persoon zonder deskundigheid op het betreffende gebied.

De provincie is weliswaar verplicht om aan het Faunafonds advies te vragen, maar dit advies is niet bindend. Dat betekent dat de provincie altijd verantwoordelijk blijft voor de juiste toepassing van de wet. Gezien de, zacht uitgedrukt, 'eenvoudige advisering' van het Faunafonds zal de provincie dus zelf moeten beoordelen of er in het betreffende geval inderdaad sprake is van belangrijke schade. Het gaat er namelijk niet om of een diersoort eventueel schade kan aanrichten maar of door de aanvrager is aangetoond dat deze diersoort dat in het betreffende geval ook zal doen. Om dat te kunnen aantonen zullen door de aanvrager schadegegevens uit het verleden moeten worden aangeleverd.

Praktijk

Met de invoering van de Flora- en faunawet zijn enkele diersoorten, die onder de Jachtwet vrij bejaagbaar waren, nu volledig beschermd verklaard. Het betreft soorten als zwarte kraaien, kauwen, eksters en vossen. Sinds 1 april, het moment dat deze wet van kracht werd, is er dan ook een stortvloed aan aanvragen ingediend om deze diersoorten toch te mogen doden. Dat deze grote hoeveelheid aanvragen is ingediend is logisch aangezien de aanvragers gewoon graag hun hobby, het schieten van dieren, willen uitoefenen. En wanneer ze de term 'belangrijke landbouwschade' moeten gebruiken om voor een ontheffing in aanmerking te kunnen komen, zullen ze dat niet nalaten. Het is vervolgens uiteraard de taak van de provincie, die de ontheffingen moet verlenen, om de wet te hanteren en de bescherming van dieren te garanderen. Het is dus aan de provincie om na te gaan of de aanvrager

Ook controle op de naleving van de gegeven ontheffingen blijkt in veel gevallen achterwege te blijven.

wel aan alle voorwaarden voldoet die in de wet worden gesteld. Dat nu blijkt niet of in ieder geval onvoldoende te gebeuren. En ook het Faunafonds blijkt geheel voorbij te gaan aan de eisen die in de wet worden gesteld. Dat deze manier van werken heeft geleid tot massale ontheffingverlening zal geen verbazing wekken. De Fauna-bescherming heeft inmiddels tegen tweehonderd ontheffingen, die zijn verleend in het kader van de Flora- en faunawet, bezwaar ingediend. Het verleende aantal ontheffingen is een veelvoud daarvan. Aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden zullen wij de gecreëerde chaos illustreren.

Gelderland en Overijssel

Deze beide provincies blijken de afgelopen vijf maanden grote hoeveelheden ontheffingen te hebben verleend voor het doden van onder andere zwarte kraaien, kauwen, wilde eenden en ganzen gedurende de zomermaanden zonder dat door de aanvragers daadwerkelijk was aangetoond dat er sprake was van belangrijke schade. In Gelderland betrof het bijvoorbeeld tot nu toe (1 september 2002) vijftien ontheffingen voor het doden van zwarte kraaien en/of kauwen en in Overijssel waren dat er tot nu toe vijftwintig. Met name bij deze ontheffingen werden geen schadegegevens ingebracht. De reden hiervoor is dat er in het verleden nooit taxaties zijn uitgevoerd

Peulvruchten

Diersoort	Schade	Periode	Preventie	Opmerkingen
Houtduif	Vraatschade Pikschade	Gehele teeltperiode	Bejaging/verjaging <i>Zaai-zaadbehandeling</i> Vogelverschrikkers Vlaggen Uitstrooien veren Nabootsing roofvogel, balonnen Knalapparaten Fladderprojectiel <i>Dieper zaaien</i> <i>Percelen gelijktijdig inzaaien</i>	In de afrijpingsperiode vaak in combinatie met vertrappingschade door openspringen van rijpe peulen. Consequente bejaging/verstoring bij optredende schade. Het gelijktijdig inzaaien van meerdere percelen in de omgeving geeft risicospreiding. Daarnaast ook andere preventieve maatregelen treffen. Geen tegemoetkoming schade door Faunafonds.
Verwilderde duif	Vraatschade Pikschade	Gehele teeltperiode	Afschot/verjaging Zie verder: Houtduif	Onbeschermde soort. Geen tegemoetkoming schade door Faunafonds. Zie verder: Houtduif.
Holenduif	Vraatschade Pikschade	Gehele teeltperiode	<i>Zaai-zaadbehandeling</i> Vogelverschrikkers Vlaggen Uitstrooien veren Nabootsing roofvogel, balonnen Knalapparaten Fladderprojectiel <i>Dieper zaaien</i> <i>Percelen gelijktijdig inzaaien</i> Afschot/verjaging	Soms in combinatie met vertrappings- en/of bevuilingschade. Her gelijktijdig inzaaien van meerdere percelen in de omgeving geeft risicospreiding. Daarnaast ook andere preventieve maatregelen treffen.
Turkse tortel	Vraatschade	Voorjaar/zomer	Zie: Holenduif	
Zwarte kraai	Vraatschade Krabschade	Zaai- en kiemperiode	Zie: Holenduif Kastval/vangkooi	
Kauw	Vraatschade	Zaai- en kiemperiode	Zie: Holenduif Kastval/vangkooi	
Roek	Vraatschade Pikschade	Zaai- en kiemperiode Afrijpingsperiode	Zie: Holenduif	
Meeuw	Vraatschade	Zaai- en kiemperiode	Zie: Holenduif	
Fazant	Vraatschade Pikschade	Zaai- en kiemperiode Afrijpingsperiode	<i>Bejaging/regulering stand in bejaagbare periode</i> <i>Zaai-zaadbehandeling</i> Vogelverschrikkers Vlaggen Nabootsing roofvogel, balonnen Knalapparaten <i>Aanbieden alternatief voedsel</i> <i>Dieper zaaien</i> Afschot in onbejaagbare periode	Incidentele schade
Wilde eend	Vraatschade	Gehele teeltperiode	<i>Bejaging/verjaging in bejaagbare periode</i> Zie verder: Fazant	In de afrijpingsperiode vaak in combinatie met bevuilingschade en vertrappingschade door openspringen van rijpe peulen. Consequente bejaging/verjaging bij schadeveroorzakende trek.
Haas	Vraatschade	Voorjaar en zomer	<i>Bejaging/regulering stand in bejaagbare periode</i> <i>Geur- en smaakstoffen (eerste groeifase)</i> Knalapparaten Elektronische geluidsgolven Afschot in onbejaagbare periode	Exclusieve peulvruchtgewassen (peultjes, haricots verts e.d.) en percelen kleiner dan circa 1 hectare, beschermen middels elektrisch netwerk.
Konijn	Vraatschade	Voorjaar en zomer	<i>Bejaging/regulering stand</i> Zie verder: Haas	Geen tegemoetkoming schade door Faunafonds.
Ganzen (overzomerend)	Vraatschade		Vertrapping (verjaging/ verstoring) Afschot/regulering stand	Regelmatige verontrusting Incidentele schade

Appels en peren

Diersoort	Schade	Periode	Preventie	Opmerkingen
Ree Damhert	Vraatschade Veegschade	Winter en vroege voorjaar	<i>Geurgordijn</i> Ophangen vlaggen, zakken e.d. Flitslampen Elektronische geluidsgolven <i>Raster</i> Regulering stand door afschot	Schade door afbijten vruchtknoppen. Soms veegschade aan fruitbomen door vegen bastgewei of markeren territorium. In kwetsbare situaties (boomgaard gemakkelijk bereikbaar voor reeën) wordt van de grondgebruiker verwacht dat deze een effectief raster aanbrengt (gaasraster of elektrisch draadraster). Geen tegemoetkoming in de schade door Faunafonds (schade is te voorkomen door aanbrengen raster).
Haas	Vraatschade Schiltschade	Winter	<i>Bejagin/regulering stand in bejaagbare periode</i> <i>Gaasraster</i> <i>Boommanchetten e.d.</i> <i>Geur- en smaakstoffen</i> <i>Aanbieden alternatief voedsel</i> Afschot in onbejaagbare periode	Schade door afbijten van knoppen en twijgen en schillen van de stam. Afweermiddelen: knoppen inspuiten en/of stammen aansmeren. Afleidende bijvoeding buiten de te beschermen percelen (snoeihout, suikerbieten). In kwetsbare situaties wordt uitrastering of individuele boombescherming met manchetten e.d. noodzakelijk geacht. Geen tegemoetkoming in de schade door Faunafonds (schade is te voorkomen door aanbrengen raster).
Konijn	Vraatschade	Winter en voorjaar	<i>Bejaging/regulering stand</i> Zie verder: Haas	Geen tegemoetkoming in de schade door Faunafonds.
Spreeuw	Pikschade Bevuiling	Zomer en herfst	Vogelverschrikkers Vlaggen Naboetsing roofvogel Knalapparaten Vogelafweerpistool Fladderprojectiel Ratels, kleppermolentjes, rammelblikjes, angstkreten, elektronische geluidsgolven <i>Afdeknetten</i> <i>Aantrekken natuurlijke vijanden</i> Afschot/verjaging	Aantrekken vijanden door plaatsen van nestkasten (torenvalk) en zitplaatsen voor roofvogels. Afschot alleen als ondersteunende maatregel bij verjaging. Afdeknetten alleen van toepassing bij kleine oppervlakten.
Zwarte kraai	Pikschade	Zomer en herfst	Zie: Spreeuw Kastval/vangkooi Afschot/regulering stand	Mogelijkheden voor lokale regulering stand door plaatsen van kastvallen en/of vangkooien.
Ekster	Pikschade	Zomer en herfst	Zie: Zwarte kraai	Mogelijkheden voor lokale regulering stand door plaatsen van kastvallen en/of vangkooien.
Vlaamse gaai	Pikschade	Zomer en herfst	Zie: Zwarte kraai (met uitzondering van kastval/vangkooi)	
Roek	Pikschade	Zomer en herfst	Zie: Zwarte kraai (met uitzondering van kastval/vangkooi)	Soms schade in de omgeving van roekenkolonies.
Kauw	Pikschade	Zomer en herfst	Zie: Zwarte kraai	Mogelijkheden voor lokale regulering stand door plaatsen van kastvallen en/of vangkooien.
Huisemus	Pikschade Bevuiling	Voorjaar, zomer en herfst	Zie: Spreeuw	Pikschade aan knoppen en fruit.
Lijsterachtigen	Pikschade	Zomer en herfst		Pikschade aan knoppen en rijpend fruit. Geen gerichte maatregelen tegen lijsterachtigen. Eventuele schade wordt vergoed door Faunafonds.
Mezen	Pikschade	Voorjaar/zomer		Pikschade aan knoppen en rijpend fruit. Schade wordt vergoed door Faunafonds.

Hoewel er tal van alternatieven voor de jacht worden genoemd, wordt er in de praktijk nauwelijks mee gewerkt omdat het Faunafonds en de provincies geen consequenties verbinden aan het negeren van de mogelijkheid tot het gebruik van andere verjaagmiddelen dan het geweer.

Bovenstaande tabellen komen uit het Handboek Faunaschade dat in opdracht van Het Faunafonds is samengesteld.

omdat zwarte kraaien en kauwen onder de Jachtwet het hele jaar bejaagbaar waren en er in principe geen schades aanricht door kraaien werden uitgekeerd. Dat betekent concreet dat er ook helemaal niets bekend is over de vermeende schadelijkheid van deze diersoorten. In dat geval behoren dieren altijd het voordeel van de twijfel te krijgen en kan op grond van de wet derhalve geen ontheffing worden verleend. Ondanks het ontbreken van schadegegevens hebben beide provincies toch besloten deze ontheffingen te verlenen. Men zou dan verwachten dat het Faunafonds, dat als taak heeft erover te waken dat de wet op de juiste manier door de provincies wordt toegepast, vanwege het ontbreken van de noodzakelijke gegevens negatief zou adviseren. Niets is minder waar. Het Faunafonds heeft in al deze gevallen volmondig ingestemd met verlening van de betreffende ontheffingen.

Utrecht

In Utrecht is door Natuurmonumenten een ontheffing aangevraagd voor het doden van vossen in het natuurgebied Botshol. Als argument hiervoor werd gesteld dat er schade zou zijn aan lepelaars, maar uit de stukken blijkt dat de lepelaar zich pas sinds 1998 in dit gebied met één paar heeft gevestigd en dat het inmiddels gaat om zes paar. Er is derhalve geen sprake van 'schade' maar juist van een toename, zodat er geen reden is om ontheffing te verlenen voor het doden van een beschermde inheemse diersoort. De provincie stelde echter aan het Faunafonds voor om deze ontheffing wel te verlenen en het Faunafonds ging hiermee zonder verder commentaar akkoord.

Noord-Holland

Afgezien van provincies die er niet voor terugschrikken ontheffingen te verlenen terwijl niet is voldaan aan de voorwaarden gesteld in de wet en die zich hierin gesteund zien door het Faunafonds, zijn er ook provincies die misschien wel anders willen maar die niet durven af te wijken van het advies van het Faunafonds.

Zij beschouwen deze adviezen als gebod en zijn van mening dat een positief advies van het Faunafonds betekent dat de gevraagde ontheffing moet worden verleend. Deze provincies gaan dus op geen enkele manier na of wel aan de wettelijke voorwaarden is voldaan, maar verlenen in feite klakkeloos ont-

heffingen op advies van de secretaris van het Faunafonds.

In de provincie Noord-Holland zijn direct na inwerkingtreding van de Flora- en faunawet een groot aantal ontheffingen aangevraagd. Het ging daarbij met name om aanvragen voor het doden van grauwe ganzen in grasland en zwarte kraaien, kauwen en spreeuwen in fruit. Met betrekking tot de omvang van de schade werden door deze aanvragers op geen enkele manier schadecijfers ingebracht. De provincie was dan ook terecht voornemens om een groot deel van deze ontheffingen niet te verlenen! Dit voornemen werd zo aan het Faunafonds voorgelegd. Vervolgens schreef de secretaris van het Faunafonds terug dat zijn advies was om de ontheffingen wel te verlenen omdat 'schade te verwachten is' en vanwege 'kans op belangrijke schade'. En hoewel de provincie op goede gronden meende geen ontheffing te kunnen verlenen onder andere vanwege het ontbreken van de noodzakelijke gegevens bleek de provincie op basis van dit niet onderbouwde advies van de secretaris van het Faunafonds de betreffende ontheffingen per omgaande toch te verlenen.

Tijdens een hoorzitting waarop een aantal van onze bezwaren werd behandeld verschulde de vertegenwoordiger van de provincie zich achter de adviezen van het Faunafonds. Hij gaf daarbij toe dat deze adviezen wel wat mager waren, maar toch meende deze ambtenaar dat de provincie vervolgens niet meer zelf hoefde na te denken en dus kennelijk ook geen eigen verantwoordelijkheid heeft ten opzichte van de in het wild levende dieren. Ongeacht de tekst van de wet blijkt de provincie Noord-Holland blindelings het advies van het Faunafonds te volgen. Let wel, het advies van één persoon te weten de secretaris van het Faunafonds.

Zuid-Holland

In Zuid-Holland werd een ontheffing aangevraagd voor het doden van wilde eenden vanwege schade aan erwten. In het besluit gaf de provincie zelf aan dat de aanvrager geen taxatierapporten had meegestuurd en uit de gegevens van de Wildschadecommissie (belast met de beoordeling van schadegevallen) bleek dat er gedurende de vier voorgaande jaren in het betreffende gebied ook helemaal geen vergoedingen voor

Een veel gehoord adagium is 'wat de boer niet kent'. Vandaar dat wanneer er al verjaagmiddelen worden ingezet, het veelal blijft steken bij het aloude vlaggetje. De 'Flash Harry' bijvoorbeeld is een weinig gebruikt maar soms erg geschikt alternatief.

schade door wilde eenden aan erwten was uitbetaald. Vervolgens bleek dat het Faunafonds had geadviseerd de ontheffing wel te verlenen en de overweging hierbij was dat de betreffende Wildbeheereenheid in dit gebied in het verleden een jachtvergunning had gekregen en dat er daarom in het verleden geen schade was opgetreden! Bovendien zou het bekend zijn dat wilde eenden schade aan erwten kunnen aanrichten. Uit de informatie van de provincie bleek dat de betreffende Wildbeheereenheid vorig jaar helemaal geen vergunning had ontvangen en dat er vorig jaar ook geen schade was opgetreden. De opmerkingen van het Faunafonds waren derhalve aantoonbaar onjuist. Toch besloot Zuid-Holland op basis van dit incorrecte advies van het Faunafonds de ontheffing wel te verlenen.

Zeeland

Door de Zeeuwse Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) werd een ontheffing aangevraagd om in de hele provincie Zeeland Canadese ganzen, grauwe ganzen, wilde eenden, zwarte kraaien, eksters, kauwen en spreeuwen te mogen doden. De ZLTO vroeg deze ontheffing aan namens alle leden, zodat deze wanneer zij van mening waren dat er schade dreigde, direct in actie konden komen. De ZLTO gaf zelf aan dat zij geen schadegegevens beschikbaar had. Het Faunafonds adviseerde de ontheffingen te verlenen met als argument dat dit tot 'een aanzienlijke tijdsbesparing' zou leiden. Dat betekent dat wanneer de grondgebruikers individueel een ontheffing zouden hebben aangevraagd voor de genoemde diersoorten hierover ook bij voorbaat positief zou worden geadviseerd. Door alle grondgebruikers nu als het ware in één keer toestemming te geven tot het doden van de betreffende diersoorten, werd voorkomen dat elke aanvraag apart zou moeten worden beoordeeld. Dit betekent dus in feite dat er helemaal niet wordt getoetst of wel aan de in de wet gestelde voorwaarden gesteld is voldaan. Nee, de genoemde diersoorten kunnen schade aanrichten en daarom is een ontheffing kennelijk altijd gerechtvaardigd, aldus deze redenatie. Deze ernstige uitholling van de wet wordt volmondig door het Faunafonds ondersteund.

In Zeeland werd ook een ontheffing aangevraagd om Vlaamse gaaien te doden. Het zou gaan om schade aan peren, maar ook hierbij werden wederom geen concrete schadegegevens ingebracht. Ook in dit geval werd door het Faunafonds, in de persoon van de secretaris, geadviseerd de ontheffing toch vooral te verlenen. Als argument hierbij werd gesteld dat het bekend is dat zich in het nabijgelegen boscomplex een populatie Vlaamse gaaien ophoudt. Wij vragen ons af sinds wanneer de aanwezigheid van bepaalde diersoorten ergens in de omgeving als argument mag worden gebruikt om ze te mogen doden.

En er is meer

De genoemde provincies zijn slechts voorbeelden. Ook in de andere provincies worden ontheffingen tegen beter weten in verleend. Zo zijn in Flevoland, Noord-Brabant en Limburg ontheffingen verleend voor het doden van vossen vanwege pluimvee, terwijl iedereen zou moeten weten dat pluimvee uitstekend kan worden beschermd door het plaatsen van een deugdelijke afrastering en een goed nachthok. In Friesland is een vrijstelling verleend aan alle grondgebruikers voor zwarte kraaien en kauwen hetgeen betekent dat elke Friese boer op zijn eigen gronden deze diersoorten kan (laten) doden wanneer hij van mening is dat er sprake is van belangrijke schade en hij zelf meent genoeg moeite te hebben gedaan om de dieren weg te jagen! De

provincies Noord-Holland, Drenthe en Utrecht zijn hetzelfde van plan. In Noord-Brabant wordt in afwachting van deze vrijstelling het doden van zwarte kraaien en kauwen alvast gedoogd.

En in Zeeland, Zuid-Holland en Limburg is, vooruitlopend op een dergelijke vrijstelling, ontheffing verleend aan de overkoepelende landbouworganisatie voor het doden van zwarte kraaien en kauwen, hetgeen ongeveer neerkomt op hetzelfde als een vrijstelling ofwel een vogelvrijverklaring van deze diersoorten.

Al deze voorbeelden tonen aan dat de kaders, die in de wet zijn geformuleerd en het uitgangspunt van deze wet dat bescherming centraal staat en het doden van dieren een uitzondering behoort te zijn, nu, vijf maanden na inwerkingtreding, alweer zijn verlaten. Voor het verlenen van ontheffingen hoeft er kennelijk niet te worden voldaan aan de voorwaarden zoals die zijn verwoord in de wet. Het is kennelijk al voldoende als enkele personen, zoals de aanvrager of de secretaris van het Faunafonds, verklaren dat de genoemde diersoorten schade kunnen aanrichten. In dat geval mag blijkbaar altijd inbreuk worden gemaakt op de bescherming van een diersoort. En in het geval van zwarte kraaien, kauwen en spreeuwen wordt door het Faunafonds en door de meeste provincies gesteld dat er ook helemaal geen schadecijfers nodig zijn om te

Pluimvee dient door de eigenaar zelf in goed afsluitbare hokken (rennen) tegen ongenode gasten te worden beschermd.

Foto's: Rob Busser, Rita Stockmann en VOB.

tonen dat deze diersoorten belangrijke schade aanrichten!

Tegen advies in

Gelukkig zijn er ook provincies die inmiddels tot inkeer zijn gekomen en die soms tegen het advies van het Faunafonds in ontheffingen niet verlenen. Zo blijkt Zeeland af en toe het Faunafonds niet te willen volgen. Door enkele kersenkwekers werd ontheffing aangevraagd om spreuwen te vangen en te doden met slagnetten. Dergelijke vangmiddelen zijn echter verboden op grond van de wet zodat hier in principe geen toestemming voor kan worden verleend. Het Faunafonds adviseerde zonder motivatie om de ontheffing wel te verlenen, maar GS van Zeeland besloot de ontheffing te weigeren. Vervolgens gingen de aanvragers naar de rechter voor een voorlopige voorziening. Deze rechter had de wet kennelijk helemaal niet gelezen. En terwijl in de wet de bescherming van dieren centraal staat en er voor het geven van toestemming voor het plegen van inbreuk op deze bescherming voldaan moet zijn aan de voorwaarden gesteld in de wet, draaide deze rechter de bewijslast om. De provincie gaf terecht aan dat er een goede motivatie moet zijn om toestemming te geven voor het gebruik van verboden middelen.

De rechter bepaalde dat de provincie in dit geval een besluit had genomen dat afweek van het advies van het Faunafonds en dat de provincie daar-

voor een goed gemotiveerde reden had moeten hebben. Het is onbegrijpelijk dat een rechter de volstrekt legitieme argumenten van de provincie om de vergunning te weigeren klakkeloos van tafel veegt, de wet in dit geval geheel buiten beschouwing laat, niet uitgaat van de bescherming van dieren, waarvoor deze wet is opgesteld en alleen maar oog heeft voor de belangen van de aanvragers.

Beleid provincies

Afgezien van het geven van adviezen in het kader van de ontheffingverlening wordt het Faunafonds door de provincies ook gevraagd commentaar te geven op de beleidsnota's, waarin de provincies aangegeven hoe zij de Flora- en faunawet willen gaan uitvoeren. Ook in deze rol blijkt het Faunafonds een enorme invloed te hebben op het provinciaal beleid. Zo had de provincie Noord-Holland in haar concept-beleidsnotitie met betrekking tot het bepalen of er sprake is van belangrijke schade opgenomen dat voor de gewassen met een relatief lage opbrengst een grenswaarde van €100,- per hectare wordt gehanteerd. En voor kapitaalsintensieve gewassen stelde de provincie voor om een hogere drempel te hanteren van €250,- per ha. Als argument hiervoor werd aangegeven dat op deze manier werd voldaan aan de intentie van de wet, waarin in de toelichting was aangegeven dat de schade moet worden afgezet tegen de gewasopbrengst.

Het Faunafonds blijkt zowel de werkwijze van het ministerie die het bedrag van fl. 250,- (ofwel €115,-) als ondergrens hanteerde alsmede de intentie van de wet geheel naast zich neer te leggen. Het Faunafonds gaat uit van een rigide grens van €115,- per hectare. Elke schade die daarboven ligt, ongeacht de gewassoort, wordt door het Faunafonds altijd beoordeeld als 'belangrijke schade'. Dit werd ook zo aan de provincie Noord-Holland medegedeeld en er werd tevens dreigend bij vermeld dat alle schade die zou voortvloeien uit een eventueel 'strenger' beleid door de provincie zelf zou moeten worden betaald. En hoewel deze stelling van het Faunafonds aantoonbaar strijdig is met de intentie van de wet besloot de provincie daarop haar beleid aan te passen en de grens van €115,- per hectare te gaan hanteren voor alle gewassen.

Dit toont aan dat deze provincie haar beleid volledig baseert op financiële overwegingen en op geen enkele manier een eigen visie ontwikkelt op welke manier men verantwoord en zorgvuldig met de fauna wenst om te gaan. Dit gedrag wordt ook door de andere provincies vertoond. Ook zij durven geen strenger beleid te voeren dan door het Faunafonds wordt gedicteerd uit angst dat zij dan de eventuele schadeclaims zelf moeten gaan betalen.

Beleid Friesland

In Friesland wordt het allemaal nog bonter gemaakt. Hier wordt door de provincie gesteld dat er al sprake zou zijn van belangrijke schade wanneer het gaat om €100,- per geval! Volgens de provincie is dit beleid het gevolg van een door Provinciale Staten aangenomen motie. Een dergelijke motie kan wel worden aangenomen maar deze kan natuurlijk niet worden uitgevoerd. Op deze manier wordt de bescherming van dieren helemaal een wassen neus en wordt volledig voorbij gegaan aan het feit dat de schade moet worden beoordeeld ten opzichte van de gewasopbrengst. Bovendien gaat de provincie geheel voorbij aan het feit dat op grote percelen een dergelijk bedrag al snel zal worden gehaald, terwijl er in dat geval zelfs in redelijkheid niet kan worden gesproken van schade van enige omvang, laat staan van belangrijke schade.

Conclusie

Concluderend merken wij op dat het beleid van de meeste provincies en de adviezen van het Faunafonds vooral wijzen op een heilig geloof in het geweer als het ultieme middel om schade te bestrijden. Dit geloof is echter op geen enkele manier gebaseerd op kennis, ervaring of onderzoek. Nooit is onderzocht wat het effect van het geweer werkelijk is. Zeker nu de jacht hoe langer hoe meer wordt teruggedrongen vrezende jagers dat zij hun hobby straks alleen nog maar kunnen uitoefenen onder het mom van schadebestrijding. De jachtlobby heeft dergelijk onderzoek daarom altijd tegengehouden uit angst dat de waarheid boven water zou komen en ook hun rol als 'schadebestrijder' zou zijn uitgespeeld.

DE BUIT VAN VOS(S)

Verschillende kranten berichtten over een man van 73 jaar uit Purmerend die een gans dood sloeg tegen een boom. De bejaarde man ergerde zich al tijden aan de tweehonderd ganzen die zich in de buurt van zijn huis ophielden. Het bericht vermeldt niet of er proces verbaal is opgemaakt.

Nog meer ganzenleed. Dit keer in Oud-Gastel. Hier werden vijftien dode ganzen gevonden aan de kant van de weg met opengesneden buiken. Waarschijnlijk zijn de levers er uit gehaald voor de alom bekende ganzenleverpaté. De politie post in het duister. De wandaad zelf zal ook wel in het duister hebben plaatsgevonden en wie de dader was, zal eveneens wel duister blijven....

Enkele anti-jachtgroepen komen elk half jaar in Apeldoorn bij elkaar om hun ervaringen uit te wisselen. Dit zijn groepen die op de een of andere manier verzet plegen tegen dit weerzinwekkende tijdverdrijf. Wil je hier meer van weten of je kennis en ervaring delen met zo'n plaatselijke of regionale groep? Neem dan contact op met Jan van de Berg uit Markelo via telefoonnummer (0547) 36 13 22.

Het uitmoorden van roofdieren met landbouwgif gaat gewoon door. Het Noordhollands dagblad meldde dat er in het afgelopen voorjaar drie vossen en drie roofvogels in het duingebied van de Provinciale Waterleidingmaatschappij Noord-Holland (PWN) werden vergiftigd. Ook bij het Zwanenwater bij Callandsoog zijn afgelopen winter en voorjaar

vergiftigde vossen en buizerds gevonden. Politie en AID hebben geen sporen van de dader(s) gevonden. Lezers die meer informatie over deze zaken hebben, willen we graag vragen om dit aan ons door te geven. Aan dit soort praktijken moet hoog nodig een einde komen.

Fragment uit een recente brief van een donateur uit Frankrijk: *'Onze overbuurman, die op een terrein achter ons huis werkt (het terrein van een of andere rijke pief), kwam half overstuur met een grote wasmand bij ons aan de deur. Hij had in het moeras achter ons huis een roofvogel gevonden meteen gebroken vleugel. Toen hij de wasmand open deed zag ik tot mijn grote verbijstering dat daar een havikarend in zat; één van de meest zeldzame roofvogels van Frankrijk. Het dier was aangeschoten; dat was duidelijk. Snel belden we een vriend, die dierenarts en tevens ornitholoog is, en een uur later raasde hij met de arend op de achterbank over de snelweg. Dankzij de vakkundigheid van de dierenarts kan de roofvogel nu weer vliegen. Voorlopig is het dier echter nog ondergebracht in een vogelopvangcentrum, tot hij weer helemaal aangesterkt is. Het is een hachelijke zaak om bier iets tegen te ondernemen, aangezien onze overbuurman zijn baan kan kwijtraken als we jagers aanklagen. Bovendien zijn er heel wat topmannen bij de Franse politie, die maar wat graag op zondagmorgen een jachtpartijtje in het gebied bijwonen. We zullen ons dus goed moeten beraden over hoe we dit aan gaan pakken'.*

Tijdens de MKZ-crisis vorig jaar is er in Groot-Brittannië niet op vossen gejaagd. Dat op zich was al winst voor de

vossen, maar het leidde tevens tot een gunstige ontdekking: Wetenschappers van de universiteit van Bristol, die in 1999 en 2000 in een groot aantal gebieden vossen hadden geteld, maakten van de gelegenheid gebruik om aan het eind van het afgelopen jachtseizoen 2001 opnieuw een telling te doen. De vossenstand bleek niet te zijn toegenomen. Er werd bovendien geen verschil geconstateerd tussen gebieden waar voorheen wel en niet gejaagd was. Volgens de onderzoekers is het aantal vossen dat via de traditionele jacht wordt gedood te gering om van invloed te zijn op de aantallen dieren. De traditionele jacht is derhalve vanuit het perspectief van natuurbeheer volstrekt overbodig. Natuurbeschermers roepen dit al jaren en daarom is het mooi dat dit nu ook weer eens uit 'onverdachte' hoek wordt vastgesteld.

In het dagblad Trouw van begin juli was te lezen dat de politie in het buurtschap Papenkop de eigenaar van twee Duitse herders wist te achterhalen die een slachting hadden aangericht onder tweeënveertig schapen. Goed werk van de politie. Voor hetzelfde geld worden 'daders' niet gevonden en krijgen vossen weer de schuld.

Eén van de vele berichten over illegale jachtpartijen willen we u niet onthouden: Onder de kop 'Jagers het Haasje' schrijft de Apeldoornse Courant dat twee mannen van

63 en 24 jaar uit Geffen en Schaik aan de rand van het Veluwemeer betrappt zijn tijdens een illegaal jacht. Buit: een eend en een houtduif. Vaak halen deze kleine berichten de krant al niet eens meer. Het gebeurt gewoon te vaak.

Begin september meldde De Gelderlander dat er in de omgeving van Zevenaar binnen een aantal dagen drie doodgeschoten zwanen waren gevonden. Volgens de politie in de Liemers is dit niet het eerste jaar dat deze vondsten zijn gedaan. Elk jaar rond die tijd worden in het buitengebied van Zevenaar wel ergens 'vernieelde' zwanen aangetroffen. Het heeft er alle schijn van dat het hier steeds om dezelfde dader gaat want volgens de politie zijn de gevonden hulzen steeds van hetzelfde kaliber.

Van de Vissenbescherming kreeg ik een brief met enkele goed leesbare folders over de 'consumptievis', de 'goudvis-kom', 'sportvisserij' en 'Waarom de stichting vissenbescherming'. Als je meer wilt weten over de Vissenbescherming neem dan contact op met deze stichting via telefoonnummer (023) 528 75 74.

Stuur (regionale) persberichtjes naar de redactie van de Knipselkrant, ter attentie van Harry Voss, Olieslagerhorst 103, 7328 NM Apeldoorn. U doet ons en onze lezers er een groot plezier mee.

Op 3 oktober jl. vond een
Algemeen Overleg plaats
tussen de leden van de
Commissie voor
Landbouw, Natuurbeheer
en Visserij en minister

Veerman. Onderwerp: de uitvoering van de Flora- en
faunawet. Het was de eerste gelegenheid
om de nieuwe fractiespecialisten
aan het werk te zien.

Flora- en faunawet al onder vuur

HARM NIESEN

Na de verkiezingen van mei is alleen mevrouw Schrijer-Pierik van het CDA, een onvervalste stovrouw van de jagers, op haar stek teruggekeerd (foto: Geurt Besselink).

Na de verkiezingen van mei is alleen mevrouw Schrijer-Pierik van het CDA, een onvervalste stovrouw van de jagers, op haar stek teruggekeerd. Voor alle anderen vormen flora en fauna een geheel nieuw werkgebied. En dat was te merken: de boeren- en jagerslobby was er in geslaagd bijna alle nieuwelingen te overtuigen van de rampzalige ontwikkelingen die zich na het in werking treden van de wet op 1 april van dit jaar hebben voorgedaan. Alleen de dames Van Gent van GroenLinks en Van Velzen van de SP waren daarvan allerminst onder de indruk. Zij merkten op dat de nieuwe wet eerst maar eens een paar jaar echt moet functioneren, voordat er conclusies getrokken kunnen worden over wat er aan de wet mankeert. Tenslotte is in de wet een belangrijke rol toebedeeld aan de FBE's en de faunabeheerplannen, op grond waarvan de provincies ontheffingen kunnen verlenen van het verbod om op diersoorten te schieten. Omdat er nog niet één FBE en nog geen enkel goedgekeurd faunabeheerplan bestaat, is de huidige praktijk van ontheffingverlening door de provincies in strijd met de geest van de wet. Logisch daarom dat vrijwel alle commissieleden aandrongen op het snel tot stand komen van de FBE's. De jagers zitten daar echter niet om te springen: zij willen eerst meer geld zien. Nu al gaan er miljoenen euro's naar de provincies waarmee het tot stand komen gefinancierd kan worden, maar de jagers willen een garantie voor de komende vijf jaar. Waarom de overheid - ook nog - op deze manier hun hobby moet subsidiëren is ons volkomen onduidelijk, om het maar voorzichtig te zeggen.

In zijn antwoord op de kamerbrede druk om eindelijk tot de vorming van FBE's te komen, benadrukte de minister dat hij de provincies nog twee maanden de tijd gaf om orde op zaken te stellen. Daarna gaat hij zich 'beraden op maatregelen', wat dat ook mag betekenen. Terug naar het optreden van de individuele commissieleden. Tenslotte moeten we over niet al te lange tijd weer naar de stembus voor de statenverkiezingen en dan is het goed om te weten hoe sommige politieke partijen kennelijk bezig zijn van mening te veranderen. Ronduit schandelijk zoals minstens vier kamerleden klakkeloos de onzin en het gejammer uit de hoek van boeren en jagers uit hun hoofd hadden geleerd. Dreigende moties van CDA-ster Schrijer-Pierik, daarin gesteund door de tijdelijke VVD-deskundige Blauw - vervanger van Opiat -, waren de aanleiding voor het overleg. Maar liefst drie moties, die naar letter en geest de Flora- en faunawet moeten ontkrachten en die

Cashen

tot doel hebben zoveel als mogelijk is weer terug te keren naar de oude Jachtwet: Het verbod om in beschermde natuurgebieden te jagen moet weer worden opgeheven. Voor de goede orde: onder jagen wordt nog alleen verstaan het zonder enige andere reden dan het eigen plezier schieten op wilde eend, konijn, haas, houtduif en fazant. Vos, zwarte kraai en kauw moeten zonder enige beperking het hele jaar geschoten worden, onder meer omdat ze vreselijke schade toebrengen aan de fauna. En bovendien moet het veel gemakkelijker worden om op grauwe ganzen, kolganzen en smienten te schieten en moet er weer gejaagd kunnen worden vanuit 'langzaam varende' boten. Zoals te verwachten was, kregen beide natuurkenners steun van de bekende LPF-deskundige Van den Brink. Als we hem tenminste goed begrepen hebben, want zijn gelukkig bijzonder korte uiteenzetting bevatte niet één coherente volzin. Ook hij zou het liefst de oude Jachtwet terug willen hebben. Tot onze niet geringe verbazing was ook het D'66 lid Van den Ham geheel ingepalmd door het jagers- en boerenstandpunt. Enige lichtpuntje was zijn pleidooi om het gebruik van door de provincie verleende ontheffingen ook in de praktijk te controleren. Daar is nu geen enkele sprake van. Het mag dan ook niet meer voorkomen dat ontheffingen zo maar telefonisch worden verleend. Maar het gebeurt nog steeds. U mist het commentaar van de PvdA tot nog toe: dat klopt, wij ook. Die konden nog geen afgevaardigde leveren en lieten zich door GroenLinks vertegenwoordigen. En dan minister Veerman. Na alle schaamteloze jagersklatspraat van zijn coalitiegenoten viel dat bepaald niet tegen. Ook hemzelf viel op dat hij in feite alleen gesteund werd door de oppositie.... Hij benadrukte vooral de verantwoordelijkheden van de provincies en haalde daarmee direct de angel uit de ideeën over landelijke vrijstellingen voor kraaiachtigen en vos. Dat blijft bij de provincies. Tot tweemaal toe liet hij duidelijk weten dat de landelijke vogelvrij verklaring van de vos in de afgelopen tientallen jaren niet heeft kunnen voorkomen dat de aantallen vossen zijn toegenomen en dat het areaal van de vos aanzienlijk is uitgebreid. De ministeriële erkenning van het feit dat jacht, in het bijzonder op de vos, niet altijd helpt, kunnen we rustig als een mijlpaal in de geschiedenis van het faunabeheer zien en zullen we nog heel vaak aanhalen. Aan de andere kant moeten we ons niet rijk rekenen. De zelfde minister was de overtuiging toegedaan dat 'natuur niet vanzelf tot stand komt'. (??) Dat zou dus betekenen dat er voor de komst van de Homo sapiens op aarde geen natuur bestond? Ook wilde de minister wel degelijk nadenken over het verruimen van de schietmogelijkheden op ganzen, in natuurgebieden en vanuit boten. Vooral als de provincies te lang wachten met het nemen van maatregelen. Het is de vraag hoe lang minister Veerman de coalitiepartijen kan trotseren. Of is er toch nog een kans dat die tot het besef komen dat ze zich nu volkomen hebben laten leiden doordat de kritiek van een kleine minderheid. Weegt het vooroordeel en het eigen belang van een betrekkelijk kleine en ondeskundige groep jagers en boeren op tegen de helaas nogal zwijgzame meerderheid van natuurliefhebbers? Er is geen enkel wetenschappelijk bewijs voor de schade die kraaiachtigen in de landbouw aanrichten, er is zelfs nauwelijks ooit onderzoek naar gedaan. Evenmin als naar de effectiviteit van welke vorm van jacht dan ook als beheersmaatregel. Eén van de doelstellingen van de Flora- en faunawet was het beheer van de natuur meer op wetenschappelijke feiten te baseren in plaats van op onbegrepen eigenbelang. De meeste leden van de kamercommissie voor landbouw maken niet de indruk daar iets van begrepen te hebben. Het is triest te moeten constateren dat er noch in de regering noch in de Tweede Kamer iemand te vinden is die werkelijk verstand heeft van de aan hen toevertrouwde natuur.

In het septembernummer van het 'Business Magazine' Management Team stond een artikel over 'cashen', een begrip waarmee het te gelde maken van een eigen bedrijf wordt aangeduid. De verkoper, de voormalige directeur/eigenaar van het bedrijf trekt zich dan met zijn zak geld terug uit het bedrijfsleven en probeert nog iets van de rest van zijn leven te maken. Het zal duidelijk zijn dat dit doorgaans niet zo'n probleem is, als je geen geldzorgen kent. Drie van dit soort figuren werden door het genoemde blad geïnterviewd en alle drie waren ze een heel nieuw leven begonnen. De eerste had zich gestort op het organiseren van rally's voor oldtimers; de tweede vertrok naar Frankrijk om zich geheel op de wijnbouw te richten. Niets mis mee, dus. De derde echter, een voormalig filiaal-directeur van de Rabobank en oprichter van een financieel adviesbureau, richtte met zijn verdiende centen de jachtmakelaardij 'Princeland' in Willemstad (Noord-Brabant) op. En daar is natuurlijk wel wat op aan te merken. De man in kwestie, Jaap Zevenbergen (51), meldt in het artikel dat hij al zolang hij kan lopen 'in het veld komt'. Ook in zijn drukke leven als manager en directeur vond hij al zijn ontspanning in de jacht. Voor hem was de jacht natuurlijk geen hobby. Nee, het was een passie. Zevenbergen: *'Met het doden van dieren heeft het niets te maken. Het gaat om het beheren van het veld en van de dieren die daar leven. Daarbij speelt de jager een wezenlijke rol'*. Zou Jaap de klanten van zijn bank vroeger ook zo hebben benaderd? *'Nee, meneer. Aan deze transactie verdien ik verder niets. Het gaat mij om een gezonde economie en het welzijn van mijn klanten en als ik daar met dat geld van u aan bij kan dragen, doe ik dat graag'*. De activiteiten van Zevenbergen op zijn reis in Canada maken zijn uitspraken nog geloofwaardiger. Bij het beheren van de Canadese natuur schoot Jaap namelijk een Zwarte beer dood. *'Als zo'n dier dood voor je op de grond ligt, lijkt het net iets te veel op een mens'*. Daarom zegt Zevenbergen nooit meer een beer te zullen schieten. Merkwaardig toch, dat deze gepassioneerde natuurbeheerder, die weet wat goed is voor de natuur en enkel daarom dieren doodt, ineens een

sentimenteel watje wordt als zo'n dier onverwachts teveel op een mens lijkt. Je jaagt en doodt toch omdat er te veel dieren zijn van een bepaalde soort? Je grijpt toch alleen maar in omdat de natuur anders verloedert? Het zou een mooie boel worden als onze natuurbeheerders allemaal van dit soort irrationele, hypocriete maatstaven zouden hanteren. Nee meneer, ik schiet geen vos meer dood, want die lijkt zoveel op mijn trouwe viervoeter. Nee hoor, die ree kan ik niet neerknallen want hij heeft net zulke eerlijke bruine ogen als mijn vrouw. En dat konijntje lijkt net iets te veel op dat van mijn dochter. En die kraai... Een eerlijke jager is een kerel met hart voor de zaak en zonder vals sentiment. De natuur vertoont rotte plekken en die moeten er worden uitgesneden, desnoods met geweld: Die vos *moet* doodgeknuppeld, dat konijn *moet* in de pan, die kraai *moet* uitgeroeid.

Jammer trouwens voor die ene zwarte beer, die wel het lot trof Zevenbergen op zijn pad te vinden vóór diens bekering. Jammer ook, voor al die andere beren in Canada, die slachtoffer worden van al die andere nep-jagers die er na het neerschieten van het dier achter komen dat ze dat eigenlijk niet hadden moeten doen. Jammer bovendien voor al die andere dieren, die door Jaap Zevenbergen 'verkocht' worden via zijn jachtmakelaardij, want watje of geen watje, jachtvelden aan de man brengen en jachtreizen verkopen, daar heeft onze ex-bankier kennelijk nog steeds geen moeite mee (zie kader). Met dollartekens in zijn ogen jankt Zevenbergen waarschijnlijk krokodillentranen over iedere dode beer die het slachtoffer wordt van weer een jachtreis (naar Canada) die hij zelf via zijn website aan de man brengt. En dan heb ik het nog niet eens over de misselijke streek die Zevenbergen daarbij zijn eigen soortgenoten meent te moeten flikken: Iedere keer weer een gefrusteerd jager erbij, die ondanks twee jaar intensieve therapie zijn geweer voorgoed aan de wilgen hangt. Waar moet dat heen met het faunabeheer?

Gerard Ellenbroek

Princeland timmert behoorlijk aan de weg, vooral aan de digitale snelweg, want daar kan een groot publiek je redelijk 'anoniem' bereiken. Princeland adverteert, behalve in de De Nederlandse Jager, vooral op het net, onder andere op jachtnet.com en op jacht.pagina.nl, een onderdeel van www.startpagina.nl. Maar je kunt ook rechtstreeks naar de site princeland en komt dan direct op de pagina van de 'Makelaars in jachtmogelijkheden', zoals ze zichzelf pretentieuze noemen. In een heuse 'listbox' kun je kiezen voor jachtmogelijkheden in maar liefst tien verschillende landen, waarin behalve een aantal Europese landen ook Canada en Zuid Afrika zijn opgenomen. Dat lijkt heel wat, maar schijn bedriegt: Gelukkig krijg je bij zeven van de tien landen de mededeling 'Er zijn geen resultaten gevonden in deze categorie. Probeer u het later nog eens'. Alleen België, Nederland en Duitsland blijken resultaat op te leveren. En dat is maar goed ook, want niets is zo frustrerend voor de internetter als een keuze menu dat geen resultaat oplevert. Die site bezoek je dus nooit meer! Hulde aan de bouwers van de site, Van der Wijk Consultancy, die overigens ook verantwoordelijk is voor de bouw van de beide andere genoemde jacht-sites.

Weidevogelonderzoek

HARM NIESEN

In het vorige nummer van Argus stond een stukje over het onderzoek dat onder leiding van Alterra en SOVON wordt uitgevoerd naar de oorzaken van de achteruitgang van de weidevogels in ons land. Daarin hebben wij stevige kritiek geuit op het feit dat bij dit onderzoek gebruik wordt gemaakt van gegevens die worden verzameld door organisaties als de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, de vereniging Vanellus vanellus, de KNJV, Weidevogelbeschermers en de LTO en op de nadruk die er bij het onderzoek ligt op predatie.

De werkelijke oorzaken van de achteruitgang van de weidevogels zijn de intensivering van de landbouw en de veranderingen in landschap en milieu (foto's: Rob Bussler).

Wij ontvingen een gezamenlijke brief van Alterra en SOVON, waarin zij een reactie op het artikel geven. Zoals bekend plaatsen wij eigenlijk nooit ingezonden brieven, maar wij willen u de belangrijkste zaken uit de brief en onze reactie daarop niet onthouden. In de eerste plaats moet het ons van het hart dat het niet terecht zou zijn als iemand uit het stukje zou opmaken, dat wij iets tegen Alterra of SOVON zouden hebben. Niets is minder waar. Het gaat ons met nadruk om de vijf bovengenoemde organisaties. Terecht wordt opgemerkt dat ook vele andere organisaties, zoals terrein-beherende instanties, Vogelbescherming, provincies, enzovoorts meewerken. Deze zijn door ons niet genoemd omdat wij daar weinig moeite mee hebben. Het stukje heeft ten doel duidelijk te maken dat de vijf belangenorganisaties doelen nastreven en overtuigingen hebben, die fundamenteel strijdig zijn met verantwoord beheer van de fauna. Ze zijn slechts geïnteresseerd in een minuscuul onderdeel van de fauna en achten dat van veel groter belang dan andere elementen in de natuur. Ze zijn bereid tot iedere manipulatie als dat hun doelsoorten kan bevoordelen. Dat is geen ecologisch verantwoord natuurbeheer. Het mag niet echt vergeleken worden, maar het aantal kieviten dat zich in ons land tracht voort te planten is nog altijd een factor honderd groter dan het aantal vossen. Welke soort moet dan worden beoordeeld? Het is erg naïef te veronderstellen dat de uitkomsten van een onderzoek de meningen ook maar enigszins zouden kunnen beïnvloeden. Recent onderzoek aan de vos in de duinen heeft ook weer duidelijk gemaakt hoe dergelijke belangenorganisaties het onderzoek frustreren en zich op geen enkele manier iets van de uitkomsten aantrekken. De mening van die organisaties staat muurvast: overdag zijn kraaien de grootste bedreiging en 's nachts is dat de vos. En daarvoor is maar één remedie: schieten, letterlijk rot de dood er op volgt. Natuurlijk zullen onderzoekers proberen de gegevens zo goed en eerlijk mogelijk op papier te krijgen, maar dar neemt niet weg dat in her merendeel van de gevallen niet de onderzoekers zelf maar de vrijwilligers een oordeel zullen moeten geven over de oorzaak van het verloren gaan van een weidevogel broedsel. SOVON is voor zijn gegevens grotendeels afhankelijk van gegevens die door vrijwilligers zijn verzameld. Maar dat zijn enthousiaste vogelaars die hun soorten aardig kennen en geen direct belang hebben bij de uitkomsten van hun inventarisatiewerk. En dat is in flagrante tegenstelling tot de vijf bovengenoemde organisaties. In de brief van Alterra en SOVON wordt verder gewezen op andere delen van het onderzoek, zoals de overlevingskans van de jonge vogels. En ook daar is niets mis mee, als dat maar niet inhoudt dat aan de chauffeur op de trekker gevraagd wordt hoeveel grutto's hij per dag heeft vermalen. Wil her onderzoek enige waarde hebben, dan moet de nadruk liggen op deskundigheid en onafhankelijkheid. De vijf genoemde organisaties scoren op dat gebied een vette nul. Zoals al eerder gemeld, hebben wij in het algemeen niets tegen onderzoek. Maar in dit geval lijkt het onderzoek vooral ingegeven door opportunisme. Het leidt namelijk de

Alterra en SOVON

aandacht af van de werkelijke oorzaken van de achteruitgang van de weidevogels: de intensivering van de landbouw en de veranderingen in landschap en milieu. En aangezien het een illusie is te denken dat dat op korte termijn en op grote schaal zal veranderen, staat wel vast dat de achteruitgang van weidevogels onverminderd zal doorzetten. Dat de nadruk in het onderzoek op predatie is gelegd, wekt bovendien de indruk dat er iets mis is met predatie of dat er zoiets als overmatige predatie zou bestaan en dat daar

efficiënte maatregelen tegen zouden kunnen worden genomen. Juist van organisaties als Alterra en SOVON hadden wij gehoopt op steun bij het uitdragen van ons standpunt dat predatie per definitie normaal is. Onze tamelijk heftige reactie is dan ook een uiting van teleurstelling. Beste Wolf Teunissen en Hans Schekkerman, wij wensen jullie alle succes toe bij het onderzoek, als dat maar gebeurt zonder die vijf vooringenomen belangenorganisaties er bij te betrekken.

IJS

Als de wateren dichtvriezen worden de schaatsen uit het vet gehaald en zoeken de watervogels het open water op of trekken naar het Zuiden. De rietmaaiers komen in aktie en vroeger was het dan tevens de tijd dat de ijskelders werden voorzien van het nodige ijs. Datzelfde ijs bood mensen bovendien toegang tot plaatsen waar ze anders niet konden komen. En dat is natuurlijk nog steeds het geval. Zo begaf ik mij een paar jaar geleden op het dichtgevroren Veluwemeer. Het aantal schaatsers kon je tellen, want het ijs was nog niet erg betrouwbaar. Ik was daar echter niet om te schaatsen, maar om wat van het ijs op de gevoelige plaat vast te leggen. Het was een koude heldere dag en terwijl de zon naar de horizon zakte, daalde de temperatuur verder onder het vriespunt. Mijn bedoeling was om tegen de ondergaande zon 'wat ijsblokjes te fotograferen en daar ik niet zo'n held ben op het (dunne) ijs, bleef ik wat aan de kant en liep, dat dacht ik althans, niet zo in het zicht. Toen ik eenmaal

een mooi blokje had gevonden, fotografeerde ik, liggend op mijn buik en met de camera op het ijs, een klein ijsblokje in de vorm van een schoen. De belangstelling van een paar voorbijrazende schaatsers was snel gewekt. Twee mannen, die mij eerst voorbij waren geschaatst, kwamen voorzichtig terug en vroegen met een bezorgd gezicht of er iemand door het ijs was gezakt. 'Nee hoor', antwoordde ik, 'ik fotografeer een ijsblokje'. Eén van de heren schaatste met gefronste wenkbrauwen verder. De ander bleef staan en wilde weten wat daar nou de lol van was. Hij bekeek het kleine ijsblokje wat nauwkeuriger en zag toen de rood-oranje zonnegloed die het blokje schijnbaar deed leven. Hij wenste mij succes met het fotograferen en ging zijn maat achterna. Tja, soms word je als fotograaf nu eenmaal niet helemaal voor vol aangezien. Ik begeef me wel vaker in zulke situaties en ben er dus wel een beetje aan gewend. Ik moet echter wel toegeven dat ik mezelf ook wel eens afvraag waar ik mee bezig

ben. Zo lag ik tijdens een zeer koude winterdag eens langs de IJssel om wat ijs te fotograferen. Het was elf graden onder nul en een gure oostenwind zette het water dusdanig in beweging dat er langs de oevers en aan boomstammen mooie ijspegels ontstonden. Het was zo koud langs de dijk dat ik het niet langer dan vijf minuten buiten de auto uithield. De condens van mijn adem op de camera bevroor direct. Onder zulke extreme omstandigheden heb je zo weinig gevoel in je vingers dat het wisselen van een filmrolletje een groot probleem is. Maar het zijn wel momenten die je niet snel vergeet. Die winter stond het waterpeil tijdens de strenge vorstperiode hoog en de uiterwaarden voren

helemaal dicht. Onder invloed van de oostenwind ontstond er geen mooie gladde ijsvlakte maar vroom het water dicht in schotsen die soms half over elkaar lagen. Later in de vorstperiode daalde het water van de IJssel en dus ook het ijs. Rond obstakels, bomen en struiken bleven grote platen ijs achter als gevolg van het zakkende water. Dat leverde fraaie beelden op.

Geurt Besselink